

Globalization of Culture and its Impact on Women's Attitude to the Concept of Freedom

Fatemeh SadrNabavi¹

<https://dx.doi.org/10.22084/CSR.2024.28723.2259>

Received: 2023/10/28; Accepted: 2023/12/27

Type of Article: **Research**

Pp: 289-322

Abstract

With the emergence of late modernity and the growth of culture globalization, transformation has spread in human life, and women have not been excluded in this regard. The transformations made in the attitude of women in today's world is an undeniable fact. Therefore, this research was conducted to investigate the effect of the globalization of culture on the attitude of women toward the concept of freedom. The research design included a survey and the instrument employed was a questionnaire. Convergent and construct validity were confirmed. Moreover, the reliability was calculated through Cronbach's alpha and the compositional reliability was in the acceptable range. The statistical population of the research included women between the ages of 17 and 50 on the Instagram social media. Random sampling was used and based on Cochran's formula the participants included 297 women. Structural equation modeling was used to analyze the data. The results show that in the component of using global cultural and artistic products, watching foreign films and series had the greatest impact on women's attitude toward the concept of civil freedom and then toward the concept of individual freedom, and the component of knowledge of international laws regarding women's rights. The component of awareness of international laws regarding women's rights had a greater impact on women's attitude toward the concept of civil freedom. Regarding the component of using global information networks, the most impact related to foreign news networks, which had the greatest impact on women's attitudes toward the concept of individual freedom and then civil freedom. Also, the results of stepwise regression coefficients in demographic variables showed that women's attitude toward the concept of personal and civil liberties in individuals less than 30 years of age and women with master's education was closer to Isaiah Berlin's definition of personal and civil liberties.

Keywords: Culture Globalization, Freedom, Globalization, Iranian Women.

I. Assistant Professor, Department of Social Sciences, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran. *Email:* Sadrnabavi@mshdiau.ac.ir

Citations: Sadrnabavi, F., (2024). "Globalization of Culture and its Impact on Women's Attitude to the Concept of Freedom". *Two Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research*, 12(23): 289-322. doi: 10.22084/csr.2024.28723.2259

Homepage of this Article: https://csr.basu.ac.ir/article_5486.html?lang=en

1. Introduction

One of the controversial issues in today's world is facing the phenomenon of globalization. Globalization affects culture, economy, politics, rights, concepts and attitudes in its way, and women are not excluded from this period in history (Ebrahimi et al., 2013). With the prominence of culture position and since cultural actions have global consequences as well as effects, culture has become very significant in studies related to globalization (Staji et al., 2015). The present study was concerned with globalization in its cultural dimension.

Analyzing history, it becomes clear that the concept of freedom is one of the most important and oldest issues related to women (Mustafa'i, 2017). In Iranian society, women's positions have been constantly changing and fluctuating (Siyadzadeh, 2010). Due to the interaction of the new civilization of the West with the Islamic world and the developing Iranian society, new questions have been formed in the field of women's freedom in the era of cultural globalization. Accordingly, the need to answer them has become a higher priority. The objective of the present research was to investigate the effect of the globalization of culture on the attitude of Iranian women toward the concept of freedom, emphasizing Isaiah Berlin's theory of freedom.

The hypotheses of the research include the following: The culture globalization has an effect on women's attitude toward the concept of freedom (individual and civil). The use of global cultural and artistic products has an effect on women's attitudes toward the concept of freedom. Awareness of international laws regarding women's rights has an effect on women's attitudes toward the concept of freedom. The use of global information networks has an effect on women's attitude toward the concept of freedom. Demographic variables (age and education) have an effect on women's attitudes toward the concept of freedom.

2. Materials and Methods

The present research was conducted employing a survey design and using a researcher-made questionnaire. The statistical population of the research included Iranian women between the ages of 17 and 50. Inclusion criterion entailed being a member of a scientific page on the Instagram social network with 100 K followers. The sample size was calculated as 297 according to the maximum number of daily visits to the relevant page through online sample size calculation software using Cochran's formula.

The validity of the research was based on two types of convergent validity (CV) and construct validity. Convergent validity was done by holding meetings related to the research topic and consulting related experts. Construct validity was assessed through confirmatory factor analysis (CFA). The internal

consistency of the questions was confirmed through Cronbach's alpha and compositional reliability (CR). To measure the normal distribution of the data, descriptive indexes of skewness and kurtosis were used. In order to analyze the data and examine the relationship between the factors and determine the contribution of each of them, structural equation modeling was employed.

3. Findings and Results

The first hypothesis: Based to the results of the analysis, the use of global cultural and artistic products had a significant effect on women's attitudes toward the concept of individual and civil liberties ($p < 0.05$); Therefore, the first hypothesis of the research was confirmed at the confidence level of 95%. The use of global cultural and artistic products has had the greatest impact on women's attitude toward the concept of civil freedom with 22.5%. It has also had an impact on women's attitude toward the concept of individual freedom with 3.38%.

The second hypothesis: The results revealed that awareness of international laws regarding women's rights had a significant effect on women's attitudes toward the concept of individual and civil liberties ($p < 0.05$). The second hypothesis of the research is confirmed at the confidence level of 95%. It has also had a greater impact on the concept of civil freedom.

The third hypothesis: Based on path analysis results, it was concluded that the use of global information networks had a significant effect on women's attitudes toward the concept of individual and civil liberties ($p < 0.05$). The third hypothesis of the research is confirmed at the confidence level of 95%. The use of global information networks with a T-value of 3.49 has had the greatest impact on women's attitudes toward the concept of individual freedom. With a T-value of 3.071, it has had the greatest impact on women's attitudes toward the concept of civil freedom.

The fourth hypothesis: To investigate the fourth hypothesis, stepwise regression was performed. Women under the age of 30 had a closer attitude to the definition of Isaiah Berlin's concept of individual and civil liberties. As for education, the attitude of women with a master's degree was closer to Isaiah Berlin's definition of individual and civil liberties.

4. Conclusion

The findings suggest that Iranian women have been placed in an exceptional part of the history. The path of modernity in Iranian society has not yet been completely followed, and tradition and prejudices have cast a shadow on women's lives. However, with the culture globalization and communication with the outside world, women have been able to observe the changes in

modern societies. This dual situation, along with the new understanding of the concept of freedom, has created a complex situation for women. Thus, Iran is simultaneously experiencing several historical stages including globalization of culture, development, and transition.

The study findings confirm that the globalization of culture affects the lives of women in different dimensions. While the phenomenon can lead to the growth and development of the society, it can also be precarious and a warning for the society.

It seems that employing studied solutions or considering policies that increase women's awareness of the phenomenon of culture globalization is vital for the preservation of culture and acceptance of other cultures.

Being aware of what sources women use for their taste, attitude, and lifestyle, and for what purpose they use them, is of special importance and requires deeper and more investigations.

While achieving civil freedom, especially in third world countries, is associated with more difficulty among all sections of the society, it seems that the easier achievement of individual freedom has caused it to be considered more.

As mentioned earlier, foreign news networks have the greatest impact on women's attitudes toward the concept of individual freedom, and the fact that these networks have the greatest impact on women under the age of 30 is a source of much reflection. Therefore, if the achievement of freedom, both individual and civil, is formed as a result of misunderstanding, it will lead to harmful consequences.

Acknowledgment

I am grateful to the anonymous referees of the journal who added to the quality of the article with their constructive suggestions.

Conflict of Interest

This article has not been financially supported by any organization.

جهانی شدن فرهنگ و تأثیر آن بر نگرش زنان به مفهوم آزادی

فاطمه صدرنبوی^۱

شناسه دیجیتال (DOI): 10.22084/CSR.2024.28723.2259

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۰۶، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۰۶

نوع مقاله: پژوهشی

صص: ۲۲۲-۲۸۹

چکیده

با ظهور مدرنیته متأخر و رشد جهانی شدن فرهنگ، دگرسانی در زندگی انسان گسترش یافته است که در این مسیر زنان نیز مستثنا نبوده‌اند. مسلم است که تغییرات ایجاد شده در نگرش زنان در دنیای امروز، واقعیتی انکارنشده است؛ ازاین رو، این پژوهش با هدف بررسی تأثیر جهانی شدن فرهنگ بر نگرش زنان به مفهوم آزادی با تأکید بر نظریه آزادی آیزایا برلین انجام شد. روش پژوهش، پیمایشی و ابزار به کاررفته پرسش‌نامه بود. روایی‌های محتوایی و سازه‌ای تأیید شد؛ هم‌چنین پایایی از طریق آلفای کرونباخ محاسبه شد و پایایی ترکیبی در بازه مطلوب قرار داشت. جامعه آماری پژوهش، زنان بین ۱۷ تا ۵۰ سال در شبکه اجتماعی اینستاگرام بودند که پس از بررسی‌های اولیه انتخاب شدند. نمونه‌گیری به صورت تصادفی و براساس فرمول کوکران، ۳۰۰ نفر بود. برای تحلیل داده‌ها از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج نشان می‌دهد، در مؤلفه استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی (رمان‌های خارجی، مشاهده فیلم و سریال‌های خارجی، مطالعه روزنامه و مجلات خارجی و سفرهای خارجی)، در درجه اول، مشاهده فیلم و سریال‌های خارجی بیشترین تأثیر را بر نگرش زنان به مفهوم آزادی مدنی و سپس به مفهوم آزادی فردی داشت و مؤلفه آگاهی از قوانین جهانی در رابطه با حقوق زنان بر نگرش زنان به مفهوم آزادی مدنی تأثیر بیشتری داشت. درباره مؤلفه استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات (میزان استفاده زنان از ماهواره، شبکه‌های اجتماعی داخلی و خارجی، شبکه‌های خبری داخلی و خارجی)، بیشترین تأثیر به شبکه‌های خبری خارجی مربوط بود که بیشترین تأثیر را بر نگرش زنان به مفهوم آزادی فردی و سپس آزادی مدنی داشت؛ هم‌چنین نتایج ضرایب گام به گام رگرسیونی در متغیرهای جمعیت‌شناختی نشان داد که نگرش زنان به مفهوم آزادی‌های فردی و مدنی در افراد کمتر از ۳۰ سال و زنان با تحصیلات کارشناسی ارشد، به تعریف آزادی‌های فردی و مدنی آیزایا برلین نزدیک‌تر بود.

کلیدواژگان: جهانی شدن فرهنگ، آزادی، جهانی شدن، زنان ایرانی.

۱. استادیار، گروه علوم اجتماعی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

Email: Sadrnabavi@mshdiau.ac.ir

ارجاع به مقاله: صدرنبوی، فاطمه، (۱۴۰۲). «جهانی شدن فرهنگ و تأثیر آن بر نگرش زنان به مفهوم آزادی». پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۱۲(۲۳): ۲۸۹-۳۲۲. doi: 10.22084/csr.2024.28723.2259

صفحه اصلی مقاله در سامانه نشریه: https://csr.basu.ac.ir/article_5486.html?lang=fa

۱. مقدمه

در دنیای امروز، یکی از موضوعات رایج و بحث‌برانگیز در محافل سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، رویارویی با پدیده جهانی شدن است. جهانی شدن، مفهومی مطلق و بی‌قید و شرط نیست؛ بلکه دارای مفاهیم نسبی است. در واقع، جهان معاصر، جهان رویارویی با جهانی شدن واحد نیست؛ بلکه مواجه شدن با جهانی شدن‌های بی‌شمار است؛ از این رو جهانی شدن آمیزه‌ای از هراس‌ها و آزادی‌ها است. جهانی شدن فرآیندی چندبُعدی است و بر چهره‌های گوناگونی از زندگی بشر سایه افکنده است. جهانی شدن در مسیر خویش بر فرهنگ، اقتصاد، سیاست، حقوق، مفاهیم و نگرش‌ها تأثیر می‌گذارد و زنان نیز از این دوره تاریخی مستثنا نیستند (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۲).

«ریتزر»^۱ در کتاب نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر، جهانی شدن را به گسترش عملکردها، روابط، آگاهی و سازمان‌دهی جهانی زندگی اجتماعی و تقریباً همه ملت‌های جهان اطلاق کرده است. او بیان کرده است که زندگی میلیاردها انسان در سراسر جهان، بر اثر جهانی شدن به‌طور آشکارا دستخوش تغییر شکل شده است (ریتزر، ۱۳۹۴). در تعریف ریتزر از جهانی شدن، بعد فرهنگی اهمیت اساسی دارد (گیدنز، ۱۳۸۰). «دیوید هلد»، «آنتونی مک‌گرو» و بسیاری از نظریه‌پردازان در حوزه جهانی شدن، بر این واقعیت اتفاق نظر دارند که جهانی شدن مجموعه‌ای از فرآیندها است که تضمین تغییر در روابط اجتماعی است (همان). بیشتر بحث‌ها، نزاع‌ها و نگرانی‌های جهانی شدن در حوزه فرهنگ است؛ در واقع، کشمکش‌ها و مخالفت‌ها بر سر فرهنگ‌های بومی و خودی در مقابل فرهنگ‌های غیربومی و اغلب غربی است.

با برجسته شدن جایگاه فرهنگ در دهه‌های پایانی قرن ۲۰م. و از آنجا که کنش‌های فرهنگی، پیامدها و آثار جهانی به‌همراه دارند، فرهنگ در مطالعات مربوط به جهانی شدن اهمیت به‌سزایی یافته است و نظریه‌های مرتبط با آن به‌منزله یکی از وجوه منشور جهانی شدن آشکار شده است؛ در همین راستا، «تاملینسون» معتقد است که دنیای مدرن توسعه شبکه گسترده روابط و تعاملات اجتماعی را نشان می‌دهد که فرهنگ هسته مرکزی آن و جهانی شدن فرهنگ، سریع‌ترین و گسترده‌ترین بعد آن است. جهانی شدن فرهنگ معطوف به فرآیند فرسایش و نفوذپذیری حد و مرزها و هم‌چنین همگون‌تر شدن جهان به دلیل گسترش فزاینده فرهنگ و عناصر فرهنگی معین است که همان فرهنگ متجدد یا تمدن غربی است. در نتیجه این فرآیند و متأثر از آن، نظام معنایی در مقیاسی وسیع از فرهنگی به فرهنگ دیگر انتقال می‌یابد و ساختار و آرایش فضای فرهنگی جهان بسیار پیچیده‌تر می‌شود (زردوست و همکاران، ۱۳۸۵)؛ از این رو مطالعه حاضر نیز به جهانی شدن در بُعد فرهنگی توجه دارد.

با نگاهی به دوره‌های گوناگون تاریخ روشن می‌شود که موضوع آزادی از مهم‌ترین و پرسابقه‌ترین مباحث مربوط به زنان است. آزادی یا محدودیت زنان چنان دامنه گسترده‌ای از باورها و رفتارهای متفاوت را ایجاد کرده است که اندیشمندان را بر سر چندراهی انتخاب به تفکر واداشته و بیش از یک سده موضوع بحث‌های فراوان قرار گرفته است (مصطفایی، ۱۳۹۷)؛ هم‌چنین، حقوق زنان با شکل‌گیری کنوانسیون‌ها و تنظیم اسناد بین‌المللی در عرصه‌های مختلف نظمی حقوقی و جهانی یافته است؛ درواقع، پس از فروپاشی مبانی مشروعیت حاکمیت کلیسایی در اروپای قرن‌های ۱۷ و ۱۸ م. و شکل‌گیری دولت‌های مدرن و به‌دنبال آن استقرار حکومت‌های دموکراتیک، مفهوم آزادی در کنار مفهوم برابری در شمار جستارها و شعارهای اساسی فیلسوفان و سیاست‌مداران قرار گرفت. این توجه عام، دربردارنده تفسیرهای گسترده‌ای از این مفهوم بود؛ به طوری که در اعلامیه جهانی حقوق بشر، منشور حقوق شهروندی و کنوانسیون رفع همه انواع تبعیض علیه زنان، به این مفهوم توجه خاص شد و گوناگونی و پراکندگی مفهوم آزادی سراسر دنیا را دربر گرفت (محمودی، ۱۳۹۰).

تحقیقات نشان می‌دهند، آثار جهانی‌شدن فرهنگ بر جامعه زنان عمق و پیچیدگی بیشتری داشته است؛ افزون بر این، جهانی‌شدن و جهانی‌شدن فرهنگ آثار مثبت هم چون: افزایش درآمد، رشد اشتغال، توسعه سرمایه اجتماعی، افزایش حق انتخاب داشته است و به طور کلی با افزایش آگاهی‌هایی برای زنان همراه بوده است، اما آثار منفی نظیر رشد اشتغال غیررسمی، پرداخت دستمزدهای کم، افزایش مهاجرت، فروپاشی ارزش‌های سنتی، گسترش فرهنگ مصرف، فراموش شدن مسئولیت‌های خانوادگی، افزایش آمار طلاق و... را به زیان زنان تشدید کرده است (حقیقتیان و بیات، ۱۳۹۷).

در ایران نیز مفهوم «آزادی» برای اولین بار در جریان شکل‌گیری جنبش مشروطه، در صدر شعارهای نخبگان و مردم قرار گرفت (عندلیت مقدم، ۱۳۹۲). درحال حاضر نیز با رشد جهانی‌شدن فرهنگ در جامعه درحال‌گذار ایران، شاهد تحولات و تغییرات فرهنگی وسیعی در سرتاسر ایران هستیم. جهانی‌شدن خواه به‌عنوان فرآیندی اجتناب‌ناپذیر و خواه به‌عنوان پروژه‌ای از پیش طراحی شده برای رسیدن به اهدافی خاص، پدیده‌ای است که در دوران کنونی بر تمامی جنبه‌های انسان معاصر از جمله زنان تأثیر گذاشته و تحولاتی را در آن‌ها ایجاد کرده است (سروش و حسینی، ۱۳۹۲).

در جامعه ایران، موقعیت‌های زنان پیوسته درحال دگرگونی و نوسان بوده است و این فراز و فرود به وضعیت سیاسی، فرهنگی و اجتماعی جامعه بستگی داشته که باعث شده است در دوره‌ای نقش و فعالیت زنان در این امور پرنرنگ و در دوره‌ای این نقش و حضور کم‌رنگ‌تر شود (صیادزاده، ۱۳۹۰)؛ به عبارتی، با توجه به برخورد تمدن جدید

مغرب زمین با جهان اسلام و جامعه در حال توسعه ایران، پرسش‌های نوینی در حوزه آزادی زنان در عصر جهانی شدن فرهنگ شکل گرفته و لزوم پاسخ‌گویی به آن‌ها اولویت بیشتری در مقایسه با گذشته پیدا کرده است؛ بر این اساس، هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی تأثیر جهانی شدن فرهنگ بر نگرش زنان ایرانی به مفهوم آزادی با تأکید بر نظریه آزادی آیزایا برلین است. با توجه به تمامی مطالب بیان شده، فرضیه‌های پژوهش عبارتند از: جهانی شدن فرهنگ بر نگرش زنان به مفهوم آزادی (فردی و مدنی) تأثیر دارد. استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی بر نگرش زنان به مفهوم آزادی (فردی و مدنی) تأثیر دارد. آگاهی از قوانین جهانی در رابطه با حقوق زنان بر نگرش زنان به مفهوم آزادی (فردی و مدنی) تأثیر دارد. استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات بر نگرش زنان به مفهوم آزادی (فردی و مدنی) تأثیر دارد. متغیرهای جمعیت‌شناختی^۳ (سن و تحصیلات) بر نگرش زنان به مفهوم آزادی (فردی و مدنی) تأثیر دارد.

۲. مبانی نظری

۲-۱. پیشینه پژوهش

«داود غرایق زندی» و «سویل ماکویی» (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان «چند فرهنگ‌گرایی در اندیشه‌های فلسفی و سیاسی: امکانی برای زندگی خوب» به این نتایج دست یافتند؛ چند فرهنگ‌گرایی با تأکید بر نسبییت فرهنگ در عصر جهانی شدن و افزایش ارتباطات جهانی، امکان بهتری برای زیست همه انسان‌ها فراهم می‌سازد و از قابلیت‌های مفهومی مناسبی برخوردار است. «اکبریان» و «جهانی» (۱۴۰۰) تحقیقی با هدف بررسی آثار جهانی شدن بر تبعیض جنسیتی و اشتغال زنان در ایران انجام دادند. آن‌ها دریافتند که فرآیند جهانی شدن با توجه به تأثیرگذاری این فرآیند بر تمامی ابعاد سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در عصر حاضر و با توجه به گردش آزاد اطلاعات حاصل از پیشرفت تکنولوژی، باعث بهبود و ارتقای حقوق زنان شده است. «اشرفی» و همکاران (۱۳۹۸) تحقیقی با هدف بررسی تأثیر جهانی شدن فرهنگ بر ایجاد تغییرات ساختاری و کارکردی نهاد خانواده در میان زنان شاغل منطقه ۷ تهران انجام دادند. نتایج نشان داد که از دیدگاه زنان، جهانی شدن فرهنگ بر ایجاد تغییرات ساختاری نهاد خانواده مؤثر است. «حقیقتیان» و «بیات» (۱۳۹۷) نقش جهانی شدن فرهنگ و سبک زندگی در رضایت جنسی زنان متأهل را بررسی کردند؛ براساس نتایج تحقیق، بین جهانی شدن فرهنگ و رضایت جنسی، رابطه معکوس و معنادار و بین رضایت جنسی با سبک زندگی، رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد. «عمادی» (۱۳۹۷) به بررسی نگرش دانشجویان زن به عدالت اجتماعی و آزادی پرداخت. نتایج پژوهش گویای رویکرد آزادی طلب و

عدالت خواه دانشجویان بود. «علیخانی» (۱۳۹۶) به بررسی رابطه بین میزان گرایش زنان جوان به سبک زندگی مدرن و نظر آنان درباره آزادی در شهر تهران پرداخت؛ براساس نتایج، بین متغیرها ۷۴٪ هم‌بستگی وجود داشت. «جدا» و «اخوان نیلچی» (۱۳۹۶) پژوهشی درباره تحلیل سیستمی تأثیر مفهوم آزادی در نگاه کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان در مؤلفه‌های حیات خانوادگی، انجام دادند؛ محققان دریافتند که کنوانسیون با داشتن بندهای مختلف موجب از بین رفتن مسئولیت و مدیریت مردان در خانه و کاهش پای‌بندی زنان به کانون خانواده می‌شود. «فینی» و همکاران (۱۳۹۳) با بررسی تأثیر ابعاد جهانی‌شدن فرهنگ بر فرهنگ زنان، به این نتایج دست یافتند که ابعاد فرهنگی جهانی‌شدن شامل هویت، پوشش و اخلاق بر زنان و فرهنگ زندگی آنان تأثیرگذار است و تأثیر آن به نوع عملکرد مسئولان و سیاست‌گذاران بستگی دارد. «ریاحی» و «خواجه‌نوری» (۱۳۹۲)، در مقاله‌ای با هدف بررسی رابطه بین جهانی‌شدن و میزان دنیاگرایی در بین زنان در شهرهای تهران و شیراز دریافتند؛ تقویت ارزش‌های دینی و بالا بردن آگاهی زنان از تغییرات و فرآیند جهانی‌شدن نیازمند برنامه‌ریزی و پژوهش برای تبدیل تهدیدهای جهانی‌شدن به فرصت و ظرفیت برای زنان جامعه است.

افزون بر این می‌توان به تحقیقات پژوهشگران دیگری چون: «آقاکندی» (۱۳۹۷)، «فرجی» و «کزازی» (۱۳۹۶)، «جوکار» (۱۳۹۶)، «کاردگر» (۱۳۹۶)، «کریمی» (۱۳۹۶)، «قلی‌پور» و همکاران (۱۳۹۵)، «قمی» و «کتابی» (۱۳۹۵)، «عباسی» (۱۳۹۵)، «عاشوری» (۱۳۹۴)، «خواجه‌نوری» و «پرینیان» (۱۳۹۳)، «افچنگی» (۱۳۹۳)، «آدام» و همکاران (۲۰۲۱)، «فوروارد» (۲۰۱۸) و «دوین» و «برسیو» (۲۰۱۸)، «گوئیگن»^۴ (۲۰۱۱)، «مارگارت»^۵ (۲۰۱۰)، «اداود»^۶ (۲۰۱۰)، «آسه»^۷ (۲۰۱۰) اشاره کرد. واضح است که با توجه به پیشینه ذکرشده، پژوهش‌های بسیاری درباره طلوع مفهوم آزادی و پیدایش پدیده جهانی‌شدن فرهنگ انجام شده است، ولی تحقیقی که به بررسی و مطالعه نگرش زنان به مفهوم آزادی در عصر جهانی‌شدن فرهنگ بپردازد، انجام نشده است؛ بنابراین به نظر می‌رسد، مطالعه تأثیر جهانی‌شدن فرهنگ بر نگرش زنان ایرانی به مفهوم آزادی ضرورت دارد.

۲-۲. چارچوب نظری پژوهش

۲-۲-۱. نظریه آزادی آیزایا برلین

تقریر لیبرال برجسته دوران مدرن، یعنی آیزایا برلین از مفهوم آزادی، سررشته شکل‌گیری بحث‌های مربوط به مسائل سیاسی، اجتماعی و اخلاقی مرتبط با آزادی است. مفهوم آزادی وی از کلیدی‌ترین آرای فلسفی برلین و به نوعی مرکز ثقل اندیشه‌های اوست. برلین به عنوان یک کثرت‌گرا، هرگونه طبقه‌بندی ارزش‌ها را محکوم کرده و آزادی را

به آزادی‌های منفی و مثبت تقسیم می‌کند. در دیدگاه وی، آزادی منفی ناظر بر حوزه آزادی‌های شخصی افراد است؛ محدوده‌ای که از نظارت و تسلط قانون یا هرگونه اصول دیگر برکنار است؛ به عبارتی، چیزی که امروزه از آن با عنوان «حریم خصوصی» یاد می‌شود (آزادی فردی). آزادی مثبت برلین به عنوان ایدئولوژی، رویه عمل و به نوعی مفاهیم کلی در قالب یک نظام یا مکتب یا قوانین، اعمال، رفتار و روابط افراد را تا حد زیادی شکل می‌دهد. در نظر او، آزادی منفی و آزادی مثبت ارزش‌های راستینی هستند که گاهی ممکن است با یکدیگر تعارض پیدا کنند، ولی امکان دارد با هم تلفیق شوند و حتی به یکدیگر وابسته باشند (مشکات و فاضلی، ۱۳۹۳).

۲-۲-۲. نظریه نگرش روزنبرگ و هاولند

«روزنبرگ» و «هاولند»، نگرش را دارای سه بُعد احساس، شناخت و رفتار می‌دانند. در این مدل، احساس، به ارزیابی عاطفی یا بیان شفاهی احساسی درباره یک پدیده مربوط است. شناخت مربوط به عقاید، باورها و ایده‌ها درباره موضوع مربوطه است و رفتار به تصمیم برای انجام دادن یک عمل درباره آن پدیده مربوط است (کمبرت^۱ و همکاران، ۱۹۶۴؛ به نقل از: رضایور، ۱۳۹۷).

جدول ۱. ابعاد نظریه نگرش روزنبرگ و هاولند (نگارنده، ۱۴۰۱).

Tab. 1: Attitude theory of Rosenberg and Howland (Author, 2022).

متغیر	گرایش	احساس	پاسخ‌های موافق اعصاب
		شناخت	پاسخ‌های ادراکی
		رفتار	فعالیت‌های آشکار

۲-۲-۳. نظریه جهانی شدن فرهنگ رونالد رابرتسون

برجسته‌ترین شخص درباره فرمول‌بندی و تعیین ویژگی‌های مفهوم و نظریه جهانی شدن، «رونالد رابرتسون» است؛ او از جمله نظریه‌پردازانی است که جهانی شدن و رابطه آن با فرهنگ و هویت را با دیدی جامع بررسی کرده است. گیدنز و رابرتسون درباره نظریه نظام جهانی اقتصادمحور واکنش مشترک نشان داده‌اند و فرآیند جهانی شدن را پیچیده‌تر از آن می‌دانند که جهانی شدن را با محور اقتصاد بتوان توصیف و تبیین کرد؛ اما جنبه متمایز نظریه رابرتسون در مقایسه با نظریه گیدنز این است که او بر عنصرآگاهی به عنوان یکی از مهم‌ترین عناصر تعیین‌کننده نظام جهانی تأکید می‌کند. رابرتسون از یک سو این فرآیند را به مفهوم عینیت افزایش هم‌پیوندی‌ها نسبت می‌دهد، و از سوی

دیگر به مسائل فرهنگی و ذهنی یا همان تراکم آگاهی دربارهٔ جهان به عنوان یک کل توجه می‌کند (گل محمدی، ۱۳۹۶).

۲-۲-۴. نظریهٔ جهانی‌شدن گیدنز

«آنتونی گیدنز» مفهوم جهانی‌شدن را وارد نظریهٔ اجتماعی‌اش کرده است. او جهانی‌شدن را به صورت تقویت مناسبات اجتماعی تعریف می‌کند که محل‌های دور از هم را چنان به هم ربط می‌دهد که واقعهٔ محلی تحت تأثیر رویدادی که با آن فرسنگ‌ها فاصله دارد، شکل می‌گیرد و برعکس (تاملینسون، ۱۳۸۱: ۷۲). گیدنز، فرآیند جهانی‌شدن را بخش مهمی از مدرنیتهٔ متأخر می‌داند. با توجه به گفته‌های وی، مدرنیته پدیده‌ای ذاتاً اجتماعی است. در عصر مدرن، سطح فاصله‌گیری زمانی و مکانی بسیار بالاتر از دوران پیشین است و روابط میان صورت‌ها و رویدادهای اجتماعی محلی و دوردست به همین اندازه بسط یافته است. جهانی‌شدن اساساً دربارهٔ همین فراگرد بسط‌یابنده است؛ تا آنجاکه شیوه‌های ارتباط میان زمینه‌ها یا مناطق گوناگون اجتماعی در پهنهٔ کل زمین شبکه‌ای شده است؛ به عبارتی، گیدنز جهانی‌شدن را همان تشدید روابط اجتماعی می‌داند (تامیلسون، ۱۳۸۱: ۷۲).

۲-۲-۵. نظریهٔ دهکدهٔ جهانی مارشال مک لوهان

«مک لوهان» از جمله نظریه‌پردازانی است که نگاه فرهنگی به جهانی‌شدن دارد. او از دیدگاه جامعه‌شناسی ارتباطات به واسطه‌های عناصر فرهنگی بیشتر از محتوای فرهنگ اهمیت می‌دهد و تاریخ اجتماعی بشر را بر پایهٔ فناوری ارتباطی بازسازی می‌کند (گل محمدی، ۱۳۸۶: ۴۳). از دیدگاه مک لوهان اصل تعیین‌کنندهٔ فرهنگ ما، نه محتوای آن، بلکه نقش رسانه است که فرهنگ از طریق آن منتقل می‌شود. رسانه شامل هر وسیله‌ای برای گسترش مفاهیم است و از این‌رو شامل تکنولوژی حمل‌ونقل و تکنولوژی ارتباطات می‌شود (همان).

۲-۲-۶. نظریه استوارت هال

«هال» نیز از متفکرینی است که از بُعد فرهنگی، جهانی‌شدن را مورد مطالعه قرار داده است و به تأثیر جهانی‌شدن بر هویت فرهنگی پرداخته است. از نظر هال، جهانی‌شدن فرهنگی بدان معنا نیست که گرایش روز افزونی به سوی یک فرهنگ جهانی یکپارچه وجود دارد؛ بنابراین، جهانی‌شدن چیزی نیست که شیوه‌های نظامند «یکسانی» تولید کند؛ در واقع، امر جهانی از طریق خاص بودن عمل می‌کند، با فضاهای خاص و قومیت

خاص توافق حاصل می‌کند و از طریق بسیج کردن هویت‌های خاص و نظایرش عمل می‌کند؛ بنابراین همیشه نوعی دیالکتیک پیوسته میان امر جهانی و امر محلی برقرار است (هال، ۱۳۸۳: ۳۴۳).

۷-۲-۲. نظریه کیت نش

«کیت نش» نیز به جهانی‌شدن، رویکرد پست مدرنیستی دارد و از منظر فرهنگ به آن می‌نگرد، اما هرگز جهانی‌شدن را به غلبه یک فرهنگ جهانی (خصوصاً غربی) بر سایر فرهنگ‌ها تعبیر نمی‌کند، البته این سخن به معنای نفی تحولات اساسی در مقوله فرهنگ در عصر پست مدرن نیست. او خصوصاً، به‌رغم پذیرش این‌که جهانی‌شدن محصول تمدن غرب است، اما هرگز قائل به جهان‌شمولی فرهنگ ناشی از آن نیست (خلیلی‌اردکانی، ۱۳۹۱: ۶۳). کیت نش هرگونه سیاست هم‌گون‌سازی و ادغام اقلیت‌ها در فرهنگ ملی توسط دولت‌ها، به‌عنوان ضمانت حقوق برابر شهروندی برای آن‌ها را شکست خورده دانسته و آن را زمینه‌ساز نوعی نژادپرستی می‌داند (نش، ۱۳۸۰: ۲۱۸). او به هیچ‌وجه، نه یکپارچه‌سازی فرهنگی در سطح ملی به بهانه اعطای حقوق شهروندی به آن‌ها را سیاست درستی می‌داند، و نه تکثر فرهنگی را موجب انشقاق و عدم وحدت و یکپارچگی جامعه می‌داند. به عقیده وی چندفرهنگ‌گرایی، به رسمیت شناختن تفاوت‌های فرهنگی از طریق اعطای حقوق شهروندی چند قومی متمایز به یکپارچگی کامل کمک می‌کند؛ درحالی‌که مدل همانندسازی و جذب، موجب محرومیت کسانی که با فرهنگ مسلط انطباق ندارند می‌گردد؛ وی برخلاف آن‌چه طرف‌داران همانندسازی از آن وحشت دارند، حقوق فرهنگی خاص به هیچ‌وجه به شقاق و گسیختگی جامعه منجر نمی‌شود، بلکه اقلیت‌ها را قادر می‌سازد تا به‌طور کامل در یک جامعه چند فرهنگی مشارکت نمایند (همان: ۲۲۲).

۲-۲-۵. جمع‌بندی چارچوب نظری

در پژوهش حاضر، به‌منظور بررسی متغیر آزادی از نظریه آزادی آیزابا برلین بهره گرفته شده است؛ هم‌چنین برای بررسی متغیر جهانی‌شدن فرهنگ و ابعاد آن بر آرای گیدنز و رابرتسون در سطح کلان و نیز بر نظرات مارشال مک‌لوهان، استوارت هال، کیت نش در سطح برد متوسط نظریات جهانی‌شدن فرهنگ و نظریه نگرش روزنبرگ و هاولند تأکید شده است. شایان ذکر است که نظریه گیدنز درباره جهانی‌شدن در سطوح کلان مطرح شده و شیوه ارتباط دو پدیده، جهانی‌شدن فرهنگ و مفهوم آزادی را در سطح خرد به بیانی رساتر بیان کرده است. گیدنز معتقد است؛ ما در جهانی با تحولات بسیار شگرف

به سر می‌بریم. در حال حاضر، سه نوع تحول در دنیای جدید در حال رخ دادن است و وظیفه جامعه‌شناسی این است که تحلیل کند این تحولات چه تأثیری بر زندگی امروز ما دارند.

اولین تأثیر جهانی‌شدن از نظر گیدنز، جهانی‌شدن به معنای وابستگی متقابل و فزاینده است. زندگی ما ارتباطی تنگاتنگ با رویدادهایی دارد که کیلومترها دورتر و حتی در آن سوی جهان رخ می‌دهند. جهانی‌شدن بر همه جا حتی بر فقیرترین کشورهای جهان تأثیر می‌گذارد. بارزترین جلوه‌های آن را می‌توان در نقش بازارهای مالی دید، اما جهانی‌شدن فقط اقتصادی نیست؛ بلکه بر گسترش فزاینده ارتباطات و نیز بر یکپارچگی افزون‌تر فرهنگی و سیاسی نیز دلالت دارد. گیدنز معتقد است؛ پس از انقلاب ارتباطات و اتصال تکنولوژی ماهره‌ای به رایانه‌ها، می‌توانیم در چشم‌برهم زدنی، در هر زمان و با هرکسی در هر نقطه‌ای از جهان ارتباط برقرار کنیم. این ارتباط آنی بسیاری از جنبه‌های زندگی ما را تغییر می‌دهد؛ دومین تأثیر جهانی‌شدن از نظر گیدنز عبارت است از: تحولات تکنولوژیک؛ یعنی تکنولوژی اطلاعات بسیاری از شیوه‌های کار و زندگی ما را تغییر داده است؛ سومین تأثیر بنیادین جهانی‌شدن از نظر گیدنز این است که ساختار زندگی ما نه با گذشته، بلکه بیشتر به آینده، نزدیک و با آن همراه است. در مقایسه با گذشته، عادت‌ها، رسوم و سنت‌ها نقش کمتری برای ما و به‌ویژه در کشورهای صنعتی، ایفا می‌کنند (گیدنز، ۱۳۸۰).

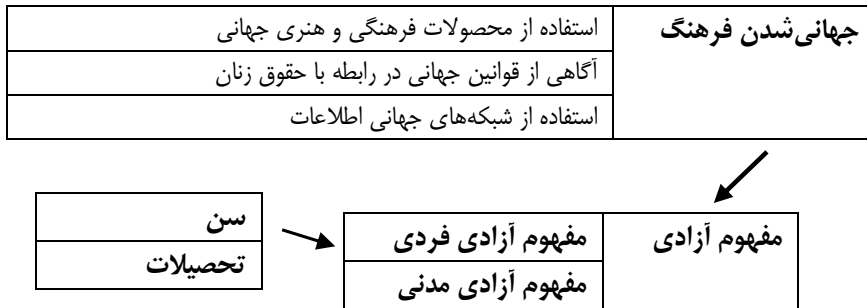
رابرستون به عنوان یکی از برجسته‌ترین نظریه‌پردازان این رویکرد در پژوهش حاضر مورد توجه است. وجه امتیاز رابرتسون نسبت به غالب نظریه‌پردازان جهانی‌شدن، توجه خاص و ویژه‌اش به بُعد فرهنگی جهانی‌شدن است.

۲-۲-۶. مدل پژوهش

همان‌طور که در شکل ۱، مدل پژوهش مشخص شده است، ابعاد متغیر جهانی‌شدن فرهنگ دارای سه بُعد استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی، آگاهی از قوانین جهانی در رابطه با حقوق زنان و استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات است. متغیر مفهوم آزادی نیز بر دو بخش فردی و مدنی است. متغیرهای جمعیت‌شناختی بررسی شده در پژوهش، سن و تحصیلات است.

۳. روش تحقیق

۳-۱. نوع تحقیق، فنون گردآوری اطلاعات، روایی، اعتبار و تحلیل داده‌ها
پژوهش حاضر با روش پیمایشی و با استفاده از پرسش‌نامه محقق ساخته انجام شد.

شکل ۱: مدل پژوهش (نگارنده، ۱۴۰۱).

Tab. 1: Research model (Author, 2022).

در تحقیقات پیمایشی، پرسش‌نامه یکی از بهترین تکنیک‌های جمع‌آوری اطلاعات است (دواس، ۱۳۹۹). جامعه آماری پژوهش، زنان بین ۱۷ تا ۵۰ سال ایرانی و عضو صفحه‌ای علمی از شبکه اجتماعی اینستاگرام با ۱۰۰ کا (K) دنبال‌کننده بودند. برای اطمینان از مناسب بودن جامعه آماری، پرسش‌نامه الکترونیکی اولیه به منظور بررسی خصوصیات متغیرهای جمعیت‌شناختی طراحی شد و در میان جامعه آماری مدنظر به اشتراک گذاشته شد. پس از بررسی نتایج از لحاظ: ملیت افراد عضو، جنسیت، دامنه سنی و تحصیلات آن‌ها، صفحه مربوطه به عنوان جامعه آماری انتخاب شد. نمونه‌گیری با قراردادن لینک پرسش‌نامه الکترونیکی به صورت استوری^{۱۱} در صفحه مدنظر انجام شد. حجم نمونه با توجه به میزان حداکثری بازدید روزانه از صفحه مربوطه از طریق نرم‌افزار تعیین حجم نمونه آنلاین با استفاده از فرمول کوکران و با در نظر گرفتن مقدار خطای ۰/۰۵ که کران خطای مدنظر در بیشتر تحقیقات است، ۲۹۷ نفر به دست آمد. این تعداد حجم نمونه با مطابقت در جدول «کرجسی» و «مورگان»^{۱۲} تأیید شد، اما در نهایت داده‌ها از ۳۰۰ نمونه جمع‌آوری شد.

پرسش‌نامه به کاررفته در پژوهش، در شش بخش به صورت طیف لیکرت طراحی شد که عبارتند از: سؤال‌های جمعیت‌شناختی، نگرش به مفهوم آزادی مدنی، نگرش به مفهوم آزادی فردی، استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی، آگاهی از قوانین جهانی در رابطه با حقوق زنان (اعلامیه جهانی حقوق بشر ماده (۲۳/۱۳/۹/۷/۶/۵/۴/۳/۲/۱)، کنوانسیون رفع همه انواع تبعیض علیه زنان و منشور حقوق شهروندی در ایران مصوبه در ۱۳۹۵، بند: پ و ج)؛ استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات. تجزیه و تحلیل داده‌ها توسط نرم‌افزارهای AMOS و SPSS نسخه ۲۶ انجام شد.

روایی پژوهش بر دو نوع روایی محتوا^{۱۳} (CV) و روایی سازه بود. روایی محتوا از طریق برگزاری جلسات مرتبط با موضوع پژوهش و مشورت با صاحب نظران مرتبط انجام شد. روایی سازه از طریق تحلیل عامل تأییدی^{۱۴} (CFA) بررسی شد. هم‌بستگی درونی سؤال‌ها از طریق آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی^{۱۵} (CR) تأیید شد. برای سنجش توزیع طبیعی داده‌ها، شاخص‌های توصیفی کجی و کشیدگی به کار رفت. نتایج درج شده در جدول ۳، در بخش یافته‌ها توزیع طبیعی داده‌ها را تأیید می‌کند.

به منظور تحلیل داده‌ها و بررسی ارتباط میان عوامل و تعیین سهم هریک از آنان از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. مدل معادلات ساختاری، رویکرد آماری جامع به آزمون فرضیه‌هایی درباره روابط بین متغیرهای مشاهده‌شده و متغیرهای مکنون است. از طریق این رویکرد می‌توان قابل قبول بودن مدل‌های نظری را در جوامع خاص آزمون کرد (حبیبی و عدن‌ور، ۱۳۹۶).

۳-۲. مفاهیم و تعاریف

نگرش: عبارت است از روش نسبتاً ثابت در فکر، احساس و رفتار در قبال افراد، گروه‌ها و موضوع‌های اجتماعی وسیع‌تر، و هرگونه حادثه‌ای در محیط فرد. روزنبرگ و هاولند، نگرش را به سه بخش تقسیم کرده‌اند: ۱- شناختی که به عقاید آگاهانه فرد درباره موضوع نگرش مربوط می‌شود، ۲- عاطفی که عبارت است از احساسات خوشایند یا ناخوشایند شخصی که در وقت فعال شدن نگرش برانگیخته می‌شود، ۳- رفتاری که به کارکردهای عملی در پاسخ به نگرش رخ می‌دهد (کمبرت و همکاران، ۱۹۶۴؛ به نقل از: رضاپور و همکاران، ۱۳۹۷). در این پژوهش، متغیرهای آزادی فردی و آزادی مدنی با توجه به بُعد شناختی که به عقاید آگاهانه فرد درباره موضوع نگرش مربوط می‌شود، مدنظر است.

آزادی فردی: از نگاه آیزایا برلین، آزادی فردی با عنوان آزادی منفی یا همان محدودیت‌هایی که نباید باشد تا آزادی فردی وجود داشته باشد، ناظر بر آزادی‌های شخصی افراد است؛ محدوده‌ای است که از نظارت و تسلط قانون یا هرگونه اصول دیگری برکنار است (مشکات و فاضلی، ۱۳۹۳). در این پژوهش، منظور از آزادی فردی، نگاه و برداشتی است که زنان جامعه مطالعه شده درباره مفهوم آزادی فردی دارند. باتوجه به این‌که در این پژوهش در پی بردن به نگرش زنان به مفهوم آزادی فردی سعی شده است، سؤال‌های این بخش با توجه به بُعد نگرش شناختی و براساس نظریه و تعریف آزادی فردی (منفی) آیزایا برلین، به صورت محقق ساخته تنظیم شده است.

آزادی مدنی: آیزایا برلین، آزادی مدنی را با عنوان آزادی مثبت در آثارش بررسی می‌کند. درحقیقت، قوانینی باید وجود داشته باشد تا آزادی شکل بگیرد؛ به عبارت دیگر، آزادی، رویه عمل و مجموعه مقولات و مفاهیم کلی است که در قالب یک نظام یا مکتب یا قوانین، اعمال، افکار و روابط افراد را تا حد زیادی شکل می‌دهد (برلین^۶، ۲۰۰۰). در این پژوهش منظور از مفهوم آزادی مدنی، نگاه و برداشتی است که زنان جامعه مطالعه شده در پژوهش حاضر به مفهوم آزادی مدنی دارند. با توجه به این که در این پژوهش در پی بردن به نگرش زنان به مفهوم آزادی مدنی سعی شده است، سؤال‌های این بخش با توجه به بُعد نگرش شناختی و براساس نظریه و تعریف آزادی مدنی (مثبت) آیزایا برلین، به صورت محقق ساخته تنظیم شده است.

جهانی شدن فرهنگ: در پژوهش حاضر منظور از جهانی شدن فرهنگ، فرآیندها و عواملی است که هرگونه محدودیت و بستر فرهنگی زندگی اجتماعی را تعدیل می‌کند یا از میان برمی‌دارد (گل محمدی، ۱۳۹۶: ۲۰).

استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی: در این پژوهش منظور از محصولات فرهنگی و هنری جهانی، میزان استفاده زنان از رمان‌های خارجی، مشاهده فیلم و سریال‌های خارجی، مطالعه روزنامه و مجلات خارجی و سفرهای خارجی است. **آگاهی از قوانین جهانی در رابطه با حقوق زنان:** در این پژوهش منظور از قوانین جهانی درباره حقوق زنان، میزان آگاهی زنان از قوانین مربوط به حقوق زنان (اعلامیه جهانی حقوق بشر ماده (۲۳/۱۳/۹/۷/۶/۵/۴/۳/۲/۱)، کنوانسیون رفع همه انواع تبعیض علیه زنان و منشور حقوق شهروندی در ایران مصوبه ۱۳۹۵، بند: پ و ج) است.

استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات: در این پژوهش منظور از استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات، میزان استفاده زنان از ماهواره، شبکه‌های اجتماعی داخلی (ایتا، سروش و...)، شبکه‌های اجتماعی خارجی (تلگرام و واتس‌آپ، اینستاگرام و تویتر)، شبکه‌های خبری داخلی و خارجی است.

۴. یافته‌های پژوهش

۴-۱. یافته‌های توصیفی

مطابق جدول ۲، به لحاظ بیشترین فراوانی، ۱۸۴ نفر (۶۱/۳٪) از نمونه‌های شرکت‌کننده در پژوهش، بیشتر از ۳۰ سال داشتند. سطح تحصیلات ۹۹ نفر (۳۳٪) کمتر از دیپلم، ۴۱ نفر (۱۳/۷٪) دیپلم، ۲۰ نفر (۷/۶٪) کاردانی، ۶ نفر (۲۰٪) کارشناسی، ۴۴ نفر (۱۴/۷٪) کارشناسی ارشد و ۳۶ نفر (۱۲٪) دکتری و بیشتر بود.

جدول ۲: توزیع فراوانی نمونه مطالعه شده به تفکیک متغیرهای جمعیت‌شناختی (نگارنده، ۱۴۰۱).

Tab. 2: Distribution of frequency of the studied sample by demographic variables (Author, 2022).

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
سن	کمتر از ۳۰ سال	۳۸/۷
	بیشتر از ۳۰ سال	۶۱/۳
سطح تحصیلات	کمتر از دیپلم	۳۳/۰
	دیپلم	۱۳/۷
	کاردانی	۶/۷
	کارشناسی	۲۰/۰
	کارشناسی ارشد	۱۴/۷
	دکتری و بیشتر	۱۲/۰

در جدول ۳، میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش آورده شده است. هم‌چنین شاخص‌های کجی و کشیدگی در این جدول نشان می‌دهد که متغیرهای پژوهش در توزیع داده‌ها فاصله زیادی با توزیع نرمال ندارند.

جدول ۳: شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش (نگارنده، ۱۴۰۱).

Tab. 3: Descriptive indices of the research variables (Author, 2022).

متغیرهای پژوهش	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی	کمترین	بیشترین
استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی	۳۰۰	۲/۲۹	۰/۶۴	-۰/۱۴	-۰/۶۵	۱/۰۰	۴/۰۰
استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات	۳۰۰	۲/۳۴	۶۰/۰	۰/۱۸	-۰/۳۹	۱/۱۱	۴/۰۰
آگاهی از قوانین جهانی	۳۰۰	۱/۸۳	۱/۷۳	۱/۶۹	۳/۳۲	۰/۰۰	۸/۰۰
نگرش به مفهوم آزادی فردی	۳۰۰	۸۰/۰۴	۱۰/۸۰	-۰/۹۴	۰/۴۱	۵۰/۰۰	۹۸/۰۰
نگرش به مفهوم آزادی مدنی	۳۰۰	۳۸/۸۹	۴/۶۳	-۴۹/۰	-۰/۰۶۶	۲۵/۰۰	۴۸/۰۰

۴-۲. یافته‌های استنباطی

از آنجاکه آلفای کرونباخ، یک معیار سنتی برای تعیین پایایی سازه‌ها است، «ورتس»^{۱۷} و همکاران (۱۹۷۴) معیار مدرن تری را به نام «پایایی» معرفی کردند. در صورتی که مقدار پایایی برای هر سازه بیشتر از ۰/۷ شود، نشان از پایداری درونی مناسب برای مدل‌های اندازه‌گیری دارد. شایان ذکر است که در مدل‌سازی معادلات ساختاری، پایایی ترکیبی

معیار بهتری در مقایسه با آلفای کرونباخ به شمار می‌رود. با توجه به جدول ۴، مقدار تمامی متغیرها بیش از ۷/۰ است؛ بنابراین برازش مناسب مدل اندازه‌گیری تأیید می‌شود.

جدول ۴. شاخص‌های پایایی (نگارنده، ۱۴۰۱).
Tab. 4: Reliability indicators (Author, 2022).

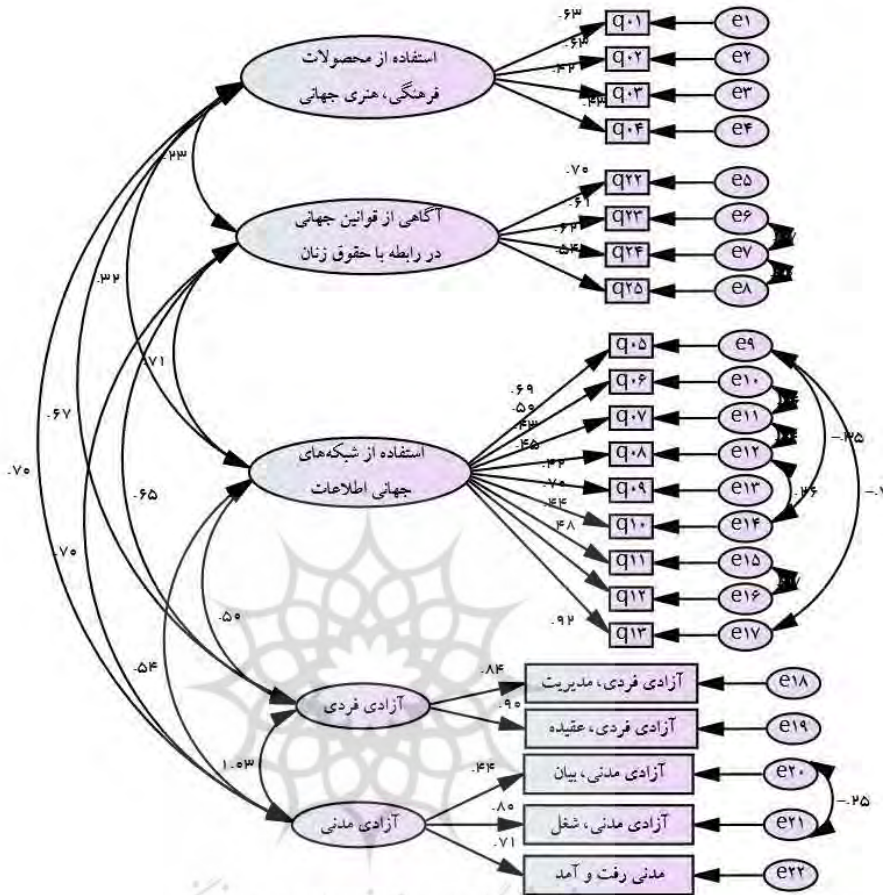
متغیر	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی
استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی	۰/۶۹۰	۰/۸۸۱
استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات	۰/۸۰۹	۰/۹۸۰
آگاهی از قوانین جهانی در رابطه با حقوق زنان	۰/۷۵۹	۰/۹۳۳
نگرش به مفهوم آزادی فردی	۰/۸۶۶	۰/۹۱۲
نگرش به مفهوم آزادی مدنی	۰/۶۱۷	۰/۸۲۵

هم‌چنین برای سنجش روایی پرسش‌نامه، علاوه بر روایی محتوا از روش روایی سازه استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی در جدول ۵ و شکل ۲ مشاهده می‌شود. قبل از برازش مدل ساختاری لازم است بررسی شود که آیا می‌توان براساس سؤال‌های پرسش‌نامه، متغیرهای پنهان پژوهش را به خوبی تخمین زد یا خیر. برازش کلی مدل اندازه‌گیری توسط تحلیل عاملی تأییدی (CFA) تعیین می‌شود. شکل ۲، مدل اندازه‌گیری پژوهش را نشان می‌دهد.

در شکل ۲، اعداد نمایش داده‌شده روی مسیرها ضرایب استاندارد شده هستند. ضرایب استاندارد شده همان ضرایب مدل هستند که به بازه ۱- تا ۱ انتقال یافته‌اند؛ از این رو امکان مقایسه آن‌ها برای متغیرهای مختلف وجود دارد. در جدول ۵، ضرایب رگرسیونی برآورد شده به همراه مقادیر معناداری و سایر شاخص‌های آماری آن‌ها ارائه شده است؛ همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، به‌ازای تمامی ضرایب رگرسیونی، مقدار معناداری کمتر از ۰/۰۵ به دست آمده است؛ بنابراین تمامی ضرایب در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار هستند.

شاخص‌های برازش مدل برای بررسی تحلیل عاملی تأییدی در جدول ۶ ارائه شده است. نتایج تخمین مدل حاکی از مناسب بودن شاخص‌ها است؛ بنابراین می‌توان گفت که مدل مذکور با داده‌ها برازش مناسب دارد.

مدل ساختاری پژوهش به بررسی ارتباط متغیرهای پژوهش با یک‌دیگر براساس فرضیه‌ها می‌پردازد که نتایج آن در شکل ۳ مشاهده می‌شود.

شکل ۲: برازش کلی مدل اندازه‌گیری توسط تحلیل عاملی تأییدی (CFA) (نگارنده، ۱۴۰۱).

Fig. 2: Overall fit of the measurement model by confirmatory factor analysis (CFA) (Author, 2022).

ضرایب به دست آمده همراه با معناداری مسیرهای مدل (شامل روابط متغیرهای پژوهش با یکدیگر) در جدول ۷ ارائه شده است. نتایج بررسی مسیرها نشان دهنده معنادار بودن مسیرها است. شاخص‌های برازش مدل ساختاری در جدول ۸ ارائه شده است.

۳.۴. بررسی فرضیه‌های پژوهش

در این بخش براساس نتایج درج شده در جداول بخش قبل، به بررسی فرضیه‌های پژوهش پرداخته می‌شود.

جدول ۵: نتایج تحلیل عاملی تأییدی متغیرهای پژوهش (نگارنده، ۱۴۰۱).

Tab. 5: Results of confirmatory factor analysis of research variables (Author, 2022).

مقدار معناداری	مقدار t	خطای معیار	بار عاملی	گویه	بعد
			۰/۶۲	Q۰۱	استفاده از محصولات
۰/۰۰۰	۷/۴۱۵	۰/۱۱۹	۰/۶۳	Q۰۲	فرهنگی و هنری جهانی
۰/۰۰۰	۵/۵۷۸	۰/۰۹۶	۰/۴۲	Q۰۳	
۰/۰۰۰	۵/۶۶۹	۰/۱۲۱	۰/۴۳	Q۰۴	
			۰/۶۹	Q۰۵	استفاده از شبکه‌های
۰/۰۰۰	۷/۴۸۳	۰/۱۱۸	۰/۵۰	Q۰۶	جهانی اطلاعات
۰/۰۰۰	۶/۶۱	۰/۱۰۴	۰/۴۳	Q۰۷	
۰/۰۰۰	۶/۸۷	۰/۰۹۹	۰/۴۵	Q۰۸	
۰/۰۰۰	۶/۵۴۱	۰/۰۹۹	۰/۴۲	Q۰۹	
۰/۰۰۰	۸/۷۲۳	۰/۱۲۸	۰/۷۰	Q۱۰	
۰/۰۰۰	۶/۷۳۲	۰/۱۱	۰/۴۴	Q۱۱	
۰/۰۰۰	۷/۱۹۴	۰/۱	۰/۴۸	Q۱۲	
۰/۰۰۰	۱۰/۳۵۲	۰/۱۴۳	۰/۹۲	Q۱۳	
			۰/۷۰	Q۲۲	آگاهی از قوانین جهانی
۰/۰۰۰	۸/۶۶۱	۰/۱۰۵	۰/۶۱	Q۲۳	در رابطه با حقوق زنان
۰/۰۰۰	۸/۸۴۴	۰/۱۰۷	۰/۶۲	Q۲۴	
۰/۰۰۰	۷/۸۲۷	۰/۰۹۸	۰/۵۴	Q۲۵	
			۰/۸۴	C	نگرش به مفهوم آزادی فردی
۰/۰۰۰	۲۰/۰۴۵	۰/۰۵۴	۰/۹۱	C	
			۰/۴۴	C	نگرش به مفهوم آزادی مدنی
۰/۰۰۰	۷/۲۰۱	۰/۴۹۹	۰/۸۰	C	
۰/۰۰۰	۷/۴۲۲	۰/۵۷۲	۰/۷۱	C	

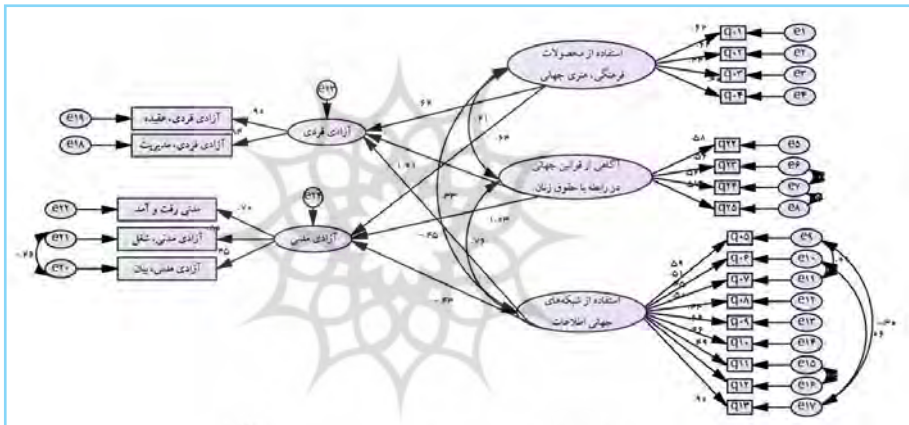
فرضیه اول: استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی بر نگرش زنان به مفهوم آزادی (فردی و مدنی) تأثیر دارد.

براساس نتایج پژوهش، استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی اثر معناداری بر نگرش زنان به مفهوم آزادی‌های فردی و مدنی دارد ($p > 0.05$)؛ بنابراین فرضیه اول

جدول ۶: شاخص‌های برازش مدل (نگارنده، ۱۴۰۱).

Tab. 6: Model fit indices (Author, 2022).

مقدار مجاز	مقدار به دست آمده	نام شاخص برازش
کمتر از ۳	۲/۶۱۱	نسبت کای اسکور به درجه آزادی
کمتر از ۰/۰۸	۰/۰۷۳	ریشه میانگین مربع تقریبی خطا (RMSEA)
بیشتر از ۰/۹	۰/۹۱۰	شاخص برازش تطبیقی (CFI)
بیشتر از ۰/۹	۰/۸۹۴	شاخص برازش توکر-لوییس (TLI)
بیشتر از ۰/۹	۰/۸۹۹	شاخص برازش افزایشی (IFI)

شکل ۳. مدل ساختاری پژوهش (نگارنده، ۱۴۰۱).

Fig. 3: Structural model of research (Author, 2022).

جدول ۷. نتایج مسیرهای مدل ساختاری (نگارنده، ۱۴۰۱).

Tab. 7: Structural model paths results (Author, 2022).

نتیجه	مقدار معناداری	آماره تی	خطای معیار	ضریب مسیر استاندارد شده	مسیر
تأیید	۰/۰۰۰	۳/۳۸۷	۰/۰۶۷	۰/۶۱۸	استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی ← فردی
تأیید	۰/۰۰۰	۳/۴۹	۰/۱۱۲	۰/۴۵۴	استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات ← فردی
تأیید	۰/۰۰۰	۵/۳۷۲	۰/۱۰۲	۱/۰۲۶	آگاهی از قوانین جهانی در رابطه با حقوق زنان ← فردی
تأیید	۰/۰۰۰	۳/۰۷۱	۰/۰۴۷	۰/۴۲۷	استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات ← مدنی
تأیید	۰/۰۰۰	۶/۶۵۳	۰/۲۰۷	۱/۰۱	آگاهی از قوانین جهانی در رابطه با حقوق زنان ← مدنی
تأیید	۰/۰۰۰	۵/۲۲	۰/۰۳۳	۰/۶۴۲	استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی ← مدنی

جدول ۸. شاخص‌های برازش مدل ساختاری (نگارنده، ۱۴۰۰).
Tab. 8: Structural model fit indices (Author, 2022).

مقدار مجاز	مقدار به دست آمده	نام شاخص برازش
کمتر از ۳	۲/۸۶۷	نسبت کای اسکوئر به درجه آزادی
کمتر از ۰/۰۸	۰/۰۷۹	ریشه میانگین مربع تقریبی خطا (RMSEA)
بیشتر از ۰/۹	۰/۸۹۰	شاخص برازش تطبیقی (CFI)
بیشتر از ۰/۹	۰/۸۸۱	شاخص برازش توکر-لوییس (TLI)
بیشتر از ۰/۹	۰/۸۹۲	شاخص برازش افزایشی (IFI)

پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌شود. مشاهده فیلم و سربال‌های خارجی با ۰/۶۳ بار عاملی، با مقدار تی ۷/۴۱۵ و مقدار معناداری ۰/۰۰۰، بیشترین تأثیر را بر استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی بر نگرش زنان به مفهوم آزادی‌های فردی و مدنی داشته است و پس از آن سفرهای خارجی با ۰/۴۳ بار عاملی و با مقدار تی ۵/۶۶۹ و مقدار معناداری ۰/۰۰۰، مؤثر بودند. در ادامه نتایج درج شده در جدول ۷ نشان می‌دهد، استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی با ۵/۲۲٪ بیشترین تأثیر را بر نگرش زنان به مفهوم آزادی مدنی داشته و پس از آن با ۳/۳۸۷٪ بر نگرش زنان به مفهوم آزادی فردی تأثیر داشته است.

فرضیه دوم: آگاهی از قوانین جهانی در رابطه با حقوق زنان بر نگرش زنان به مفهوم آزادی (فردی و مدنی) تأثیر دارد.

نتایج نشان داد که آگاهی از قوانین جهانی در رابطه با حقوق زنان اثر معناداری بر نگرش زنان به مفهوم آزادی‌های فردی و مدنی دارد ($p > 0.05$)؛ بنابراین فرضیه دوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌شود؛ هم‌چنین تأثیر بیشتر بر مفهوم آزادی مدنی بوده است.

فرضیه سوم: استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات بر نگرش زنان به مفهوم آزادی (فردی و مدنی) تأثیر دارد.

براساس نتایج تحلیل مسیر مشخص شد که استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات اثر معناداری بر نگرش زنان به مفهوم آزادی‌های فردی و مدنی دارد ($p > 0.05$)؛ بنابراین فرضیه سوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌شود.

در استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات بیشترین تأثیر به شبکه‌های خبری خارجی با بار عاملی ۰/۹۲، مقدار تی ۱۰/۳۵۲ و مقدار معناداری ۰/۰۰۰ مربوط بود. بعد از آن،

به ترتیب اینستاگرام با ۰/۷۰ بار عاملی، مقدار تی ۸/۷۲۳ و مقدار معناداری ۰/۰۰۰، ماهواره با ۰/۵۰ بار عاملی، مقدار تی ۷/۴۸۳ و مقدار معناداری ۰/۰۰۰، شبکه‌های خبری داخلی با ۰/۴۸ بار عاملی، مقدار تی ۷/۱۹۴ و مقدار معناداری ۰/۰۰۰، شبکه اجتماعی تلگرام با ۰/۴۵ بار عاملی، مقدار تی ۶/۸۷ و مقدار معناداری ۰/۰۰۰، شبکه اجتماعی - خبری توییتر با ۰/۴۴ بار عاملی، مقدار تی ۶/۷۳ و مقدار معناداری ۰/۰۰۰، شبکه‌های اجتماعی داخلی (ایتا، سروش و...) با ۰/۴۳ بار عاملی، مقدار تی ۶/۶۱ و مقدار معناداری ۰/۰۰۰، شبکه اجتماعی واتس‌آپ با ۰/۴۲ بار عاملی، مقدار تی ۶/۵۴ و مقدار معناداری ۰/۰۰۰، قرار داشتند.

جدول ۵، نشان می‌دهد، استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات با مقدار تی ۳/۴۹، بیشترین تأثیر را بر نگرش زنان به مفهوم آزادی فردی و پس از آن با مقدار تی ۳/۰۷۱، بیشترین تأثیر را بر نگرش زنان به مفهوم آزادی مدنی داشته است.

فرضیه چهارم: متغیرهای جمعیت‌شناختی (سن و تحصیلات) بر جهانی‌شدن فرهنگ و نگرش زنان به مفهوم آزادی تأثیر دارند.

به منظور بررسی فرضیه چهارم، پس از تعریف متغیرهای مصنوعی برای سطوح متغیرهای جمعیت‌شناختی، رگرسیون گام به گام انجام شد که در ادامه نتایج آن برای نگرش زنان به مفهوم آزادی‌های فردی و مدنی ذکر می‌شود.

بررسی نتایج رگرسیون گام به گام در پیش‌بینی نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶، درباره تأثیر متغیرهای جمعیت‌شناختی بر نگرش زنان به مفهوم آزادی فردی: رگرسیون گام به گام در سه مرحله اجرا شد و به ترتیب متغیرهای سن (کمتر از ۳۰ سال)، تحصیلات (کارشناسی ارشد) و تحصیلات (کارشناسی) وارد مدل شدند.

نتایج ضرایب مدل رگرسیون در گام آخر، در جدول ۹ درج شده است. ملاحظه می‌شود که در زنان کمتر از ۳۰ سال در مقایسه با سنین دیگر، نگرش به مفهوم آزادی فردی‌شان به تعریف آیزایا برلین از مفهوم آزادی فردی نزدیک‌تر است؛ هم‌چنین درباره مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد، ضریب به دست آمده (۸/۷۰۶) نشان می‌دهد که زنان با تحصیلات کارشناسی ارشد، نگرش نزدیک‌تری به تعریف آیزایا برلین از مفهوم آزادی فردی دارند؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که متغیرهای جمعیت‌شناختی (سن و تحصیلات) بر نگرش زنان به مفهوم آزادی فردی تأثیر دارند. بررسی نتایج رگرسیون گام به گام در پیش‌بینی نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶، درباره تأثیر متغیرهای جمعیت‌شناختی بر نگرش زنان به مفهوم آزادی مدنی: رگرسیون گام به گام در سه مرحله اجرا شد و به ترتیب متغیرهای سن (کمتر از ۳۰ سال)، تحصیلات (کارشناسی ارشد) و تحصیلات (کارشناسی) وارد مدل شدند.

نتایج ضرایب مدل رگرسیون در گام آخر، در جدول ۱۰ درج شده است.

جدول ۹. شاخص‌های برازش مدل ساختاری (نگارنده، ۱۴۰۱).
Tab. 9: Structural model fit indices (Author, 2022).

مقدار	آماره	ضریب	خطای	ضریب	
معناداری	تی	استاندارد شده	معیار	رگرسیون	
۰/۰۰۰	۹۲/۱۲۸		۰/۸۱۳	۷۴/۹۲۱	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۴/۴۵۰	۰/۲۵۹	۱/۲۸۸	۵/۷۳۲	سن = کمتر از ۳۰ سال
۰/۰۰۰	۵/۶۷۸	۰/۲۸۶	۱/۵۳۳	۸/۷۰۶	تحصیلات = کارشناسی ارشد
۰/۰۰۰	۵/۷۳۸	۰/۲۹۳	۱/۳۷۸	۷/۹۰۵	تحصیلات = کارشناسی

جدول ۱۰. شاخص‌های برازش مدل ساختاری (نگارنده، ۱۴۰۱).
Tab. 10: Structural model fit indices (Author, 2022).

مقدار	آماره	ضریب	خطای	ضریب	
معناداری	تی	استاندارد شده	معیار	رگرسیون	
۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۲۴		۰/۳۶۰	۳۶/۰۱۶	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۴/۶۶۶	۰/۲۶۹	۰/۵۴۷	۲/۵۵۳	سن = کمتر از ۳۰ سال
۰/۰۰۰	۶/۹۱۴	۰/۳۴۶	۰/۶۵۳	۴/۵۱۹	تحصیلات = کارشناسی ارشد
۰/۰۰۰	۶/۱۷۲	۰/۳۳۱	۰/۶۲۰	۳/۸۲۶	تحصیلات = کارشناسی

ملاحظه می‌شود که ضریب تأثیر در زنان کمتر از ۳۰ سال در مقایسه با سنین دیگر، در نگرش زنان به مفهوم آزادی مدنی بیشتر است و ضریب رگرسیونی (۲/۵۵۳) مثبت است؛ به عبارتی، نگرش زنان کمتر از ۳۰ سال به تعریف آیزایا برلین از آزادی مدنی نزدیک‌تر است؛ هم‌چنین با توجه به ضریب مثبت برابر با ۴/۵۱۹، زنان با مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد نگرش نزدیک‌تری به آزادی مدنی‌شان در تعریف آزادی مدنی آیزایا برلین دارند؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که متغیرهای جمعیت‌شناختی (سن و تحصیلات) بر نگرش زنان به مفهوم آزادی مدنی تأثیر دارند و فرضیه چهارم تأیید می‌شود.

به طور کلی، با توجه به ضرایب گام به گام رگرسیونی درباره متغیرهای جمعیت‌شناختی، زنان سنین کمتر از ۳۰ سال نگرش نزدیک‌تری به تعریف مفهوم آزادی‌های فردی و مدنی آیزایا برلین داشتند. درباره سطح تحصیلات نیز نگرش زنان دارای مدرک کارشناسی ارشد به آزادی‌های فردی و مدنی‌شان به تعریف آیزایا برلین درباره آزادی‌های فردی و مدنی نزدیک‌تر بود.

۵. نتیجه‌گیری

ما در جهانی زندگی می‌کنیم که پیوسته در حال تحول و دگرگونی است. وسعت و ژرفای این تغییرات به حدی است که به نظر می‌رسد جامعه نوینی در حال پیدایش است و دوره جدیدی در حیات بشر آغاز شده است (سروش و حسینی، ۱۳۹۲). جهانی‌شدن فرهنگ بر بسیاری از حوزه‌های زندگی ما تأثیرگذار است و تغییراتی را ایجاد کرده است که این تغییر الگو بر ارزش‌ها، شیوه زندگی و حتی نگرش انسان‌ها مؤثر است. در این میان، زنان به عنوان گروهی که هویتشان بیشتر در ارتباط با خانواده تعریف می‌شود، در فرآیند جهانی‌شدن فرهنگ دنیا و مراجع اجتماعی‌شان نیز وسعت یافته است. از طرفی مطالعه تاریخ نشان می‌دهد که موضوع آزادی زنان از پرسابقه‌ترین مباحث مربوط به زنان است؛ به طوری که برخی از صاحب‌نظران شکل‌گیری بحث‌های جنسیتی را تاریخ مبارزه برای آزادی می‌دانند.

بر این اساس است که در این پژوهش تأثیرات جهانی‌شدن فرهنگ بر نگرش زنان به مفهوم آزادی با تأکید بر نظریه آیزایا برلین بررسی شده است. پژوهش حاضر به روش پیمایشی و با استفاده از پرسش‌نامه محقق ساخته انجام شد. سؤال‌های سنجش متغیر وابسته با در نظر گرفتن بُعد نگرش‌شناختی و براساس تعریف آزادی فردی و آزادی مدنی (منفی و مثبت) آیزایا برلین تنظیم شد. جامعه آماری پژوهش، زنان ۱۷ تا ۵۰ سال ایرانی و عضو صفحه‌ای علمی در رابطه با زندگی بهتر در شبکه اجتماعی اینستاگرام با ۱۰۰ کا (K) دنبال‌کننده بودند. نمونه‌گیری با قراردادن لینک پرسش‌نامه الکترونیکی در صفحه مد نظر انجام شد. میزان حجم نمونه با توجه به میزان حداکثری بازدید روزانه از صفحه مربوطه ۲۹۷ نفر به دست آمد، اما در نهایت داده‌ها از ۳۰۰ نمونه جمع‌آوری شد. پرسش‌نامه پژوهش در شش بخش، شامل سؤال‌های جمعیت‌شناختی، نگرش به مفهوم آزادی مدنی، نگرش نسبت به مفهوم آزادی فردی، استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی، آگاهی از قوانین جهانی در رابطه با حقوق زنان و استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات، به صورت طیف لیکرت طراحی شد. روایی پژوهش از دو نوع روایی محتوایی و سازه (تحلیل عاملی تأییدی) برخوردار بود. به منظور هم‌بستگی درونی سؤال‌های پرسش‌نامه از آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده شد. تحلیل داده‌ها از طریق مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام شد و متغیرهای جمعیت‌شناختی نیز با استفاده از رگرسیون گام به گام سنجش شد.

به طور کلی، نتایج فرضیه‌ها نشان داد، جهانی‌شدن فرهنگ بر نگرش زنان به مفهوم آزادی مؤثر است. در ادامه درباره نتایج هر فرضیه توضیح داده می‌شود. براساس نتایج فرضیه اول مشخص شد که استفاده از محصولات فرهنگی و هنری جهانی اثر معناداری

بر نگرش زنان به مفهوم آزادی‌های فردی و مدنی دارد. در این میان، مشاهده فیلم و سریال‌های خارجی بیشترین تأثیر را داشت و پس از آن سفرهای خارجی مؤثر بود؛ هم‌چنین به ترتیب، آزادی مدنی و پس از آن آزادی فردی، بیشترین تأثیر را بر نگرش زنان به مفهوم آزادی داشتند. نتایج فرضیه دوم، نشان داد که آگاهی از قوانین جهانی در رابطه با حقوق زنان اثر معناداری بر نگرش زنان به مفهوم آزادی‌های فردی و مدنی دارد که بیشترین تأثیر بر مفهوم آزادی مدنی بود. در نتایج فرضیه سوم، مشخص شد که استفاده از شبکه‌های جهانی اطلاعات اثر معناداری بر نگرش زنان به مفهوم آزادی فردی و پس از آن آزادی مدنی دارد. براساس یافته‌های پژوهش، بیشترین تأثیر نگرش زنان به مفهوم آزادی به شبکه‌های خبری خارجی و بعد از آن به ترتیب به اینستاگرام، ماهواره، شبکه‌های خبری داخلی، تلگرام، توئیتر، شبکه‌های اجتماعی داخلی (ایتا، سروش و...) و در نهایت شبکه اجتماعی واتس‌آپ مربوط بود. نتایج ضرایب رگرسیونی گام به گام نشان داد، زنان کمتر از ۳۰ سال نگرش نزدیک‌تری به تعریف مفهوم آزادی‌های فردی و مدنی آیزایا برلین داشتند و در رابطه با سطح تحصیلات، نگاه زنان دارای مدرک کارشناسی ارشد به تعریف آزادی‌های فردی و مدنی آیزایا برلین نزدیک‌تر بود. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج تحقیقات «قلی‌پور» و همکاران (۱۳۹۵)، «خواجه‌نوری» و «پرنیان» (۱۳۹۳)، «فینی» و همکاران (۱۳۹۳)، «اشرفی» و همکاران (۱۳۹۸) و نظریه جهانی شدن فرهنگ «رابرتسون» (گل محمدی، ۱۳۹۶) و نظریه جهانی شدن «گیدنز» (تاملینسون، ۱۳۸۱) و نظریه دهکده جهانی «مارشال مک‌لوهان» (گل محمدی، ۱۳۹۶: ۴۳) و نظریات «کیت نش» (خلیلی اردکانی، ۱۳۹۱: ۶۳) و «استوارت هال» (هال، ۱۳۸۳: ۳۴۳) مطابقت دارد.

نتایج پژوهش حاضر مشخص کرد، از یک سو زنان ایرانی در بخشی خاص از تاریخ قرار گرفته‌اند؛ به عبارتی، هنوز مسیر مدرنیته را در جامعه ایران کاملاً طی نکرده‌اند و سنت و تعصبات بر زندگی زنان سایه افکنده است. از سوی دیگر، با جهانی شدن فرهنگ و ارتباط با دنیای بیرون، زنان توانسته‌اند دست‌کم تغییرات جوامع مدرن را مشاهده کنند؛ بنابراین این موقعیت دوگانه در کنار فهم جدید آن‌ها از مفهوم آزادی، وضعیت خاص و پیچیده‌ای را برایشان ایجاد کرده است؛ گویاتر این‌که، کشور ایران به طور هم‌زمان در حال تجربه چند مرحله تاریخی «پدیده جهانی شدن فرهنگ، حرکت در مسیر توسعه و دوران گذار» است. نتایج پژوهش حاضر نشان داد، جهانی شدن فرهنگ در ابعاد مختلف بر زندگی زنان تأثیرگذار است. این پدیده می‌تواند باعث رشد و ترقی جامعه شود، اما خطرآفرین و زنگ هشدار نیز برای جامعه می‌تواند باشد. به نظر می‌رسد، هر راهکار مطالعه شده یا در نظر گرفتن هر سیاستی که باعث افزایش آگاهی

زنان درباره پدیده جهانی‌شدن فرهنگ، حفظ فرهنگ و پذیرش فرهنگ‌های دیگر می‌شود، ضروری است. آگاه‌شدن از این امر که زنان برای ذائقه فکر و نگرش و سبک زندگی خود از چه منبعی استفاده می‌کنند و با چه هدفی آن را به کار می‌برند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و نیازمند بررسی‌های عمیق‌تر و بیشتر است.

با توجه به این‌که دستیابی به آزادی مدنی، به‌ویژه در کشورهای جهان سوم در بین همه اقشار جامعه با سختی بیشتری همراه است، به نظر می‌رسد دستیابی آسان‌تر به آزادی فردی باعث شده است تا بیشتر مدنظر قرار گیرد؛ همان‌طور که در بخشی از نتایج پژوهش ذکر شد، شبکه‌های خبری خارجی بیشترین تأثیر را بر نگرش زنان به مفهوم آزادی فردی می‌گذارند و این‌که بیشترین تأثیر این شبکه‌ها بر زنان کمتر از ۳۰ سال است، محل تأمل بسیار است؛ از این رو، اگر دستیابی به آزادی چه از نوع فردی و چه از نوع مدنی آن در نتیجه فهم نادرست شکل گیرد، پیامدهای زیان‌باری خواهد داشت. با توجه به نتایج تحقیق پیشنهادهای زیر مطرح می‌شود:

- ۱- در عصر جهانی‌شدن فرهنگ، در حوزه شناخت نگرش زنان در ابعاد گوناگون، پژوهش‌های بیشتر انجام شود؛
- ۲- با توجه به قرارگرفتن ایران در برهه‌ای خاص از تاریخ، انجام پژوهش‌های عمیق درباره خوانش مجدد مفاهیم در همه ابعاد فرهنگی و اجتماعی در ایران، حائز اهمیت است؛
- ۳- انجام پژوهش‌های بیشتر درباره چگونگی مواجه‌شدن کشورهای جهان سوم با پدیده جهانی‌شدن فرهنگ و بررسی عواقب آن، ضرورت دارد.

پی‌نوشت

1. Ritzer
2. Giddens
3. Demographic
4. Guignon
5. Margaret
6. O'Dowd
7. OSCE
8. Kambert
10. Devas
11. Story
12. Krejci & Morgan
13. Convergent validity
14. Confirmative factor analysis
15. Compositional reliability
16. Berlin
17. Werts

سپاسگزاری

از داوران ناشناس نشریه که با پیشنهادهای سازنده خود بر کیفیت مقاله افزودند، سپاسگزارم.

تعارض منافع

نویسنده ضمن رعایت اخلاق نشر، نبود تعارض منافع و عدم حمایت مالی از هیچ مرکز دولتی و غیردولتی را اعلام می‌دارد.

کتابنامه

- آقاکندی، ف.، (۱۳۹۷). «سیاست جنایی ایران در حمایت از حقوق و آزادی‌های فردی». پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
- ابراهیمی، ط.؛ شاه‌قلعه، ص.؛ و ابراهیمی، م.، (۱۳۹۲). «جهانی‌شدن فرهنگ در پرتو مدیریتی فرهنگی برای حضوری فرهنگی». فصلنامه حقوق ملل، ۳(۸): ۲۹۳-۳۱۲.
- استاجی، ز.؛ اکبرزاده، ر.؛ تدین‌فر، م.؛ رهنما، ف.؛ زردوست، ر.؛ و نجار، ل.؛ (۱۳۸۵). «بررسی سبک زندگی در ساکنین شهر سبزوار». نشریه مجله دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، ۱۳(۳): ۱۳۴-۱۳۹. https://jsums.medsab.ac.ir/article_195.html
- اشرفی، ز.؛ قیومی، م.؛ و شهرابی، م.، (۱۳۹۸). «بررسی پدیده جهانی‌شدن فرهنگ در ایجاد تغییرات ساختاری و کارکردی نهاد خانواده». نشریه پژوهش ملل، ۴۲: ۱۰۷-۱۲۱. https://sspp.iranjournals.ir/article_2478.html
- افچنگی، م.، (۱۳۹۳). «آزادی رفت‌وآمد در نظام بین‌المللی حقوق بشر و نظام حقوقی ایران با نگاهی به نقش وسائل نقلیه در تحقق آزادی رفت و آمد». پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد، دانشگاه مفید، قم، ایران.
- اکبریان، م.؛ و جهانی، م.، (۱۴۰۰). «آثار جهانی‌شدن بر تبعیض جنسیتی و اشتغال زنان در ایران». نشریه مطالعات حقوق شهروندی، ۲۲: ۱۵۲-۱۷۶.
- تاملینسون، ج.، (۱۳۸۱). جهانی‌شدن فرهنگ. (م. حکیمی، مترجم). تهران: مرکز بین‌المللی گفتگوی تمدن‌ها، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، چاپ اول.
- جدا، ن.؛ و اخوان نیلچی، ن.، (۱۳۹۶). «تحلیل سیستمی تأثیر مفهوم آزادی در نگاه کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان در مؤلفه‌های حمایت خانوادگی». مطالعات راهبردی زنان، ۱۸(۷۰): ۴۷-۹۱. DOI: 10.22095/JWSS.2016.33170
- جوکار، ر.، (۱۳۹۶). «محدودیت‌های وارد بر آزادی‌های جمعی در حقوق موضوعه»

- ایران و اسناد بین‌المللی حقوق بشر». پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد، دانشگاه مفید، قم، ایران.
- حبیبی، ا.؛ و عدن‌ور، م.، (۱۳۹۶). مدل‌یابی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی. تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- حقیقتیان، م.؛ و بیات، ف.، (۱۳۹۷). «جهانی‌شدن فرهنگ و سبک زندگی با رضایت جنسی زنان متأهل شهر زنجان». نشریه زن در فرهنگ و هنر، ۱۰(۴): ۴۵۱-۴۷۱.
- خواجه‌نوری، ب.، و پرنیان، ل. (۱۳۹۳). مطالعه ارتباط بین جهانی‌شدن فرهنگی و مدیریت بدن. نشریه جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۵، ۱۶۳-۱۸۰. <https://doi.org/10.22059/jwica.2019.268601.1151>
- دواس. د. ا.، (۱۳۷۶). پیمایش در تحقیقات اجتماعی (۵. نائبی، مترجم). تهران: نشر نی.
- رضاپور، ی.؛ اسماعیل بیگی، م.؛ نجیبی، س. ح.؛ و اسلامی فرد، م.، (۱۳۹۷). «تأثیر مداخله رفتاردرمانی دیالکتیکی بر نگرش به زندگی زنان افسرده». طلوع بهداشت، ۱۷(۱): ۳۵-۴۹. <https://www.sid.ir/paper/102848/fa>
- ریتزر، ج.، (۱۳۹۴). نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر. مترجم: م. ثلاثی. تهران: انتشارات علمی.
- سروش، م.؛ و حسینی، م.، (۱۳۹۲). «جهانی‌شدن، هویت مستقل از خانواده و سبک زندگی زنان شهری». زن و جامعه (جامعه‌شناسی زنان)، ۴(۱): ۵۳-۷۶. https://jzvj.marvdasht.iau.ir/article_35.html
- صیادزاده، ص.، (۱۳۹۰). «موقعیت سیاسی و اجتماعی زن در دوره سلاجقه و خوارزمشاهیان». پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران.
- عاشوری، م. ع.، (۱۳۹۴). «جستاری بر کارکرد آزادی اگزستانسیال از منظر اروین در نمایشنامه‌های آلبرکامو». پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، ایران.
- عباسی، ب.، (۱۳۹۵). حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین (سه نسل حقوق بشر در اسلام، ایران و اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای. تهران: نشر دادگستری، چاپ دوم.
- علیخانی، ن.، (۱۳۹۶). «بررسی رابطه بین میزان گرایش جوانان به سبک زندگی مدرن و نظر آنان نسبت به آزادی در جامعه (مطالعه موردی شهر تهران مناطق ۳-۷ و ۱۸)». پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء ع.ا.س.، تهران، ایران.
- عمادی، س. ف.، (۱۳۹۷). «بررسی نگرش دانشجویان به عدالت اجتماعی، آزادی

و رویکردهای ضداستعماری با تأکید بر میدان دانشگاهی». پایان‌نامه منتشرنشده کارشناسی ارشد، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

- عنذلیت مقدم، ن.، (۱۳۹۲). «تناسب ادراکی دینداری و آزادی در شهر مشهد». پایان‌نامه منتشرنشده کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

- فرجی‌فر، ش.؛ و کزازی، م.، (۱۳۹۶). «بررسی مفهوم آزادی و قانون». پژوهشنامه ادب غنایی، (۲۹): ۱۶۸-۱۴۹. DOI: 10.22111/JLLR.2017.3967

- فینی، ن.؛ سروسستانی، ر.؛ امیری، س. ر.؛ و بهبهانی، ز.، (۱۳۹۳). «بررسی تأثیر ابعاد فرهنگی جهانی شدن بر فرهنگ زنان». مجله مدیریت فرهنگی، ۸(۲): ۱-۲۰. https://journals.srbiau.ac.ir/article_7423.html

- قلی‌پور، م.؛ مهدوی، م. ص.؛ و ساروخانی، ب.، (۱۳۹۵). «نقش جهانی شدن ارتباطات بر نحوه گذراندن اوقات فراغت زنان جوان». فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان، ۷(۲۲): ۱۰۱-۱۱۸. <https://www.sid.ir/paper/170065/fa>

- قمی، م.؛ و کتابی، م. ع.، (۱۳۹۵). «بررسی تطبیقی آزادی از دیدگاه شهید مطهری و ژان پل سارتر». فصلنامه علمی-پژوهشی آیین حکمت، ۸(۲۹): ۱۴۹-۱۷۷. https://pwq.bou.ac.ir/article_22098.html

- کاردگر، ح. ر.، (۱۳۹۶). «تبیین مفهوم آزادی و عدالت از دیدگاه علامه طباطبایی به منظور استخراج دلالت‌های آن در تربیت مدنی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران (منتشرنشده).

- کریمی، ی.، (۱۳۹۶). «سرگذشت آزادی چراغ». مجله فرهنگ و علوم انسانی، ۲(۴): ۵-۸.

- گل محمدی، ا.، (۱۳۹۶). جهانی شدن، فرهنگ، هویت. تهران: نشر نی.

- گیدنز، ا.، (۱۳۸۰). پیامدهای مدرنیته. مترجم: م. ثلاثی، مترجم، تهران: نشر مرکز، چاپ دوم.

- محمودی، ع.، (۱۳۹۰). «سیر تحول مفهوم آزادی در مطبوعات ایران (مطالعه تطبیقی انقلاب مشروطه اسلامی با تأکید بر دو روزنامه صور اسرافیل و کیهان». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (منتشرنشده).

- مشکات، م.؛ و فاضلی، م.، (۱۳۹۳). «بررسی مفهوم آزادی از نظر آیزایا برلین». پژوهش‌های علوم انسانی نقش جهان، ۳، ۱-۳۸. https://hsmn.ui.ac.ir/article_20811.html

- مصطفایی، ر.، (۱۳۹۷). «بررسی نگرش جنسیتی زنان شهر خوی نسبت به حقوق شهروندی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء ع.ا.س.، تهران، ایران (منتشرنشده).

- Abbasi, B., (2015). *Human rights and fundamental freedoms (three generations of human rights in Islam, Iran and international and regional documents)*. (second edition) Ministry of justice Publishing House.
- Afchangi, M., (2013). "Freedom of movement in the international human rights. system and Iran's legal system with a look at the role of vehicles in realizing freedom of movement". (Unpublished Master's thesis). Mofid University, Qom, Iran.
- Aghakandi, F., (2017). "Iran's criminal policy in support of individual rights and freedoms". (Unpublished Master's thesis). Tabriz University, Tabriz, Iran.
- Akbarian, M. & Jahani, M., (2022). "Effects of globalization on gender discrimination and women's employment in Iran". *Journal of Civil Rights Studies*, 22: 152-176.
- Alikhani, N., (2016). "Investigating the relationship between the degree of young people's tendency towards modern lifestyle and their opinion about freedom in society (case study of Tehran city, districts 3-7 and 18)". (Unpublished Master's thesis). Al-Zahra University, Tehran, Iran.
- Andalit Moghadam, N., (2012). "Perceptual compatibility of religiosity and freedom in Mashhad city". (Unpublished Master's thesis). Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.
- Gharayag Zandi, D. & Amp, M. S., (2024). "Multiculturalism in philosophical and political thoughts: A possibility for a good life". *Contemporary sociological research (scientific-research)*, 12(22): 343-370. <https://doi.org/10.22084/csr.2023.27691.2195>
- Ashrafi, Z.; Ghayoumi, M. & Shahrabi, M., (2018). "Investigating the phenomenon of globalization of culture in creating structural and functional changes in family". *Journal of Nation's Research*, 42: 107-121.
- Ashuri, M. A., (2014). "A research on the function of existential freedom from Erwin's point of view in Albercamo's plays". (unpublished master's thesis). Islamic Azad University, Central Tehran branch, Iran.
- Berlin, I., (2000). *The power of ideas, political realism*. Chatto & Windus Press.
- Boucher, F. & Maclure, J., (2018). "Moving the debate forward: interculturalism's contribution to multiculturalism". *Comparative migration studies*, 6(1): 1-10. <https://doi.org/10.1186/s40878-018-0078-2>

- Brosseau, L. & Dewing, M., (2018). *Canadian multiculturalism*. Library of Parliament, Canada.
- Dahlstrom, D. O., (Ed.). (2011). *Interpreting Heidegger: critical essays*. Cambridge University Press.
- Duas, D. A., (1998). *Navigation in social research*. (H. Naibi, translator). Ney Publishing.
- Ebrahimi, T.; Shah Qalaa, S. & Ebrahimi, M., (2012). "Globalization of culture in the light of cultural management for cultural presence". *International Law Quarterly*, 3(8): 293-312.
- Emadi, S. F., (2017). "Investigating students' attitudes toward social justice, freedom and anti-colonial approaches with an emphasis on the academic field". (Unpublished Master's thesis). Shahid University, Tehran, Iran.
- Farjifar, Sh. & Kezazi, M., (2016). "Examining the concept of freedom and law". *Research Journal of Lyrical Literature*, 29: 149-168.
- Finney, N.; Sarostani, R.; Amiri, S. R. & Behbahani, Z., (2013). "Investigating the impact of cultural dimensions of globalization on women's culture". *Journal of Cultural Management*, 8(2): 1-20.
- Gharayag Zandi, D. & Makoui, S., (2024). "Multiculturalism in philosophical and political thoughts: A possibility for a good life". *Contemporary sociological research (scientific-research)*, 12(22): 343-370.
- Giddens, A., (2002). *Consequences of modernity*. (second edition) (M. Salasi, translator). Tehran: Nashr-e-Markaz.
- Golmohammadi, A., (2016). *Globalization, culture, identity*. Tehran: Ney Publishing.
- Habibi, A. & Adenvar, M., (2016). *Structural equation modeling and factor analysis*. Academic Jahad Publications.
- Haghghatian, M. & Bayat, F., (2017). "Globalization of culture and lifestyle with sexual satisfaction of married women in Zanjan". *Journal of Women in Culture and Art*, 10(4): 451-471. <https://www.doi.org/10.22059/jwica.2019.268601.1151>
- Hall, A., (2005). *Old and new identities, old and new ethnicities*. (Sh. Vaqfipour, translator). Arghnoun Quarterly, 24.
- Joda, N. & Akhavan Nilchi, N., (2016). "Systematic Analysis of Impact of Concept of Freedom in View of Convention on the Elimination of all Forms

- of Discrimination Against Women in family life Components". *Women's Strategic Studies*, 18(70): 47-91. <https://doi.org/10.22095/jwss.2016.33170>
- 25. Jokar, R. (2016). Restrictions on collective freedoms in Iran's subject laws and international human rights documents, (unpublished master's thesis). Mofid University, Qom, Iran.
- Kardegar, H. R., (2016). "Explaining the concept of freedom and justice from Allameh Tabatabai's point of view in order to extract its implications in civil education". (Unpublished Master's thesis). Kharazmi University, Tehran, Iran.
- Karimi, Y., (2016). "The story of freedom of light". *Journal of Culture and Human Sciences*, 2(4): 5-8.
- Khajenouri, B. & Parnian, L., (2013). "Studying the relationship between cultural globalization and body management". *Journal of Applied Sociology*, 25: 163-180. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2013.36530>
- Khalili Ardakani, M., (2012). "Globalization and its impact on ethnic and national identity (Study of Kurds in Sanandaj)". *Iranian Journal of Social Issues*, 4(1): 91-112.
- Maddux, W. W.; Lu, J. G.; Affinito, S. J. & Galinsky, A. D., (2021). "Multicultural experiences: A systematic review and new theoretical framework". *Academy of Management Annals*, 15(2): 345-376. <https://doi.org/10.5465/annals.2019.0138>
- Mahmoudi, A., (2012). "Evolution of the concept of freedom in the Iranian press (a comparative study of the Islamic constitutional revolution with an emphasis on the two newspapers Sur Esrafil and Keyhan)". (Unpublished Master's thesis). Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.
- Meshkat, M. & Fazli, M., (2013). "Examining the concept of freedom according to Isaiah Berlin". *Naqsh Jahan Humanities Research*, 3: 1-38.
- Mustafaei, R., (2017). "Investigating the gender attitude of Shahr Khoi women toward citizenship rights". (Unpublished Master's thesis). Al-Zahra University, Tehran, Iran.
- O'Dowd, T. J., (2010). *Pilate's paramount duty: constitutional' reasonableness' and the restriction of freedom of speech and assembly*. Comparative constitutionalism in south Asia, Kh. Sunil, Ra. Vikram, & T. Arun, (eds). Oxford University Press India.
- OSCE. (2010). *Guidelines on freedom of peaceful assembly* (2nd ed). OSCE publication.

- Qolipour, M.; Mahdavi, M. S. & Sarukhani, B., (2015). "The role of globalization of communication on how young women spend their free time". *Youth Sociological Studies Quarterly*, 7(22): 101-118.
- Qomi, M. & Kitabi, M. A., (2015). "A comparative study of freedom from the point of view of Shahid Motahari and Jean-Paul Sartre". *Ayeen Hekmat scientific-research quarterly*, 8(29): 149-177.
- Rezapour, Y.; Ismail Beigi, M.; Najibi, S. H. & Islamifard, M., (2017). "The effect of dialectical behavior therapy intervention on the attitude toward life of depressed women". *The Rise of health Journal*, 17(1): 35-49.
- Riahi, Z. & Khaja Nouri, B., (2012). "Globalization and worldism and women". *Global Media Journal*, 8 (1): 21-47
- Ritzer, J., (2014). *The theory of sociology in the contemporary era*. (M. Salasi, translator). Tehran: Scientific Publications.
- Russell, M. M., (2010). *Freedom of assembly and petition: the First Amendment: its constitutional history and the contemporary debate*. Prometheus Books.
- Sayadzadeh, P., (2012). "The political and social position of women in the period of Seljuk and Khwarazmshahs". (unpublished master's thesis). Shahid Chamran University, Ahvaz, Iran.
- Soroush, M. & Hosseini, M., (2012). "Globalization, identity independence from family and lifestyle of urban women". *Women and Society (Sociology of Women)*, 4(1): 53-76.
- Tomlinson, J., (2003). *The globalization of culture*, (first edition) (M. Hakimi, translator). Tehran: International Center for Dialogue of Civilizations, Cultural Research Office.
- Zardouz, R.; Tadayyonfar, M.; Rahnama, F.; Akbarzadeh, R.; Eštaji, Z. & Najari, L., (1970). "A study of the life style of people in sabzevar, Iran". *Journal of Sabzevar University of Medical Sciences*, 13(3): 134-139. <https://orcid.org/0000-0002-2518-9044>